D·N
11/10 1955

Ogynnsamma utsikter vid nordiska rådsmötet

Mot slutet av månaden sammanträder representanter för de nordiska regeringarna jämte Nordiska rådets presidium och sakkunniga för att dryfta arbetsprogrammet till rådsmötet i Köpenhamn på nyåret. Behållningen av Stockholmsmötet blev som bekant ganska mager. Man ursäktade sig med att januarisessionen kom tätt efter Oslokonferensen på sensommaren; det ekonomiska samarbetet hade inte hunnit förberedas tillräckligt. Det egentliga provet på Nordiska rådets handlingsduglighet skulle komma nästa gång, då regeringarna och expertkommitteerna var rustade på ett annat sätt. Tyvärr är utsikterna rätt dåliga. Ju närmare man har kommit Köpenhamnsmötet, desto osäkrare verkar de inriktade. Det utlovade "generalprovet" ser närmast ut att bli en undanmanöver, en ny förskjutning av tidtabellen — givetvis kringvärvd av vackra fraser, som hör till utstyrseln vid sådana tillfällen.

En sak har emellertid rådsmötets främsta arbetsgivare klart för sig, och det är att det inte går an att som i Stockholm låta allskons detaljer och lösa ingivelser undanskymma centrala frågor. På regeringsbåll synes det vara en gemensam föresats. Överläggningarna på Store Kro — danskarnas Harpsund, om man så vill — kommer nog att bestyrka detta. Men samtidigt tvingas mötesdeltagarna att konstatera att förhandlingarna mellan Danmark, Norge och Sverige om gemensam handelsmarknad ännu inte lett till säkra resultat, som ligger i närheten av de eftersträvade.

Ledningen för Gatt, den internationella tullorganisationen, räknar enligt uppgift med att "likriktningen" av handeln inom Norden skall tackla ungefär 60 procent av det hela för att åtföljande förskjutningar i förhållande till andra länder skall godtas. Men om det i stället stannar vid 50 procent — om man inte förmår jämka ihop intressena och finna en samlande linje fram till den angivna gränsen?. Då sönderfaller helhetsplanen. Risken för ett sådant misslyckande föreligger nu, ha blivit så stor att de tre regeringarna — samtliga uppriktigt intresserade av ekonomisk samordning — måste överväga en annan upplägg-

TIDEN ÄR DYRBAR
DIKTAFONER
billiga
Med skriftlig garanti och till mycket förmånliga priser levererar vi obet. beg. diktatorer av kända märken som Åga, Edison, Dictophone, Rex Recorder, Webster, Emidicta, Time Master o. a. Priser från kr. 75:—. Även likström.
Ring — Skriv — eller gör ett besök.
AB SVENSK RECORDING
Västmannagatan 51
(mell. Obs.-g. och Odeng.)
31 59 55 — 30 79 91

ning till mötet, en inbjudan till generaldebatt som rekommenderar fortsatta undersökningar rörande de besvärligaste avsnitten av det ekonomiska samarbetet.

Efter tidigare utfästelser, särskilt riktlinjerna från 1954, ter sig en sådan uppskovspolitik som ett allvarligt bakslag. Handelskonjunkturerna är gynnsamma, har varit det en längre tid — de blir knappast gynnsammare för en omläggning längre fram. Vad som inte kan vinna anslutning nu har små utsikter att genomföras följande år. Allmänheten har rätt att begära en ordentlig redovisning av hindren för en uppgörelse av tillräcklig omfattning; vilka industrigrenar som sätter sig på tvären, de avgörande motståndsargumenten på ena och andra hållet, möjligheterna att utjämna kvarstående motsättningar. Enligt en allmän uppfattning är Sverige och Danmark villigast, Norge — närmare bestämt en väsentlig del av norsk industri — motvilligt. Opinionsundersökningar som Dagens Nyheter gjort bekräftar i stort sett riktigheten av den bilden. Representanter för ledande danska exportindustrier är minst lika positiva inställda som svenska företagare i motsvarande ställningar. Anspråk som danskarna med fog kan framställa beträffande nedsättning av svenska tullar, exempelvis på järnvaror, borde inte i detta sammanhang kunna avvisas, förutsatt vissa andra jämkningar på dansk och norsk sida. De största svårigheterna möter i Norge, där opinionen särskilt vid medelstora och mindre företag fortfarande synes vara kritiskt inriktad mot hela tanken. Norska regeringen har gång på gång riktat ut för mothugg, både inom industriförbundskretsar och i stortinget, som noga bevakar sin myndighet. En stortingsdebatt före rådsmötet i Köpenhamn skulle antagligen bidra att klargöra läget.

Meningen med det planerade ekonomiska samarbetet är inte att isolera den nordiska marknaden, utan tvärtom att genom vidgad avsättning inom den tryggas möjligheten skapa bättre förutsättningar för goda företag att slå sig fram på världsmarknaden med den hårda konkurrens som där råder. Att konservera svaga företag kan det inte vara fråga om — de har ingenting att hämta här — men ryggraden i de nordiska ländernas näringsliv bildas ju av företag med rationell organisation och framåtanda, och för dem skulle samarbetsvägens öppna ännu bättre möjligheter.

Den nytillkommande femte rådsmedlemmen, Finland, får tills vidare lämnas utanför de ekonomiska förhandlingarna liksom förut Island. Finsk exportindustri arbetar i stor utsträckning under ofördelaktiga villkor. Den är, främst tränindustrin, oförmögen att hävda sig i öppen konkurrens. Ju för den kan sänka sina arbetskostnader, rationaliseras och frigöra sig från beroendet av de ryska handelsavtalen, desto bättre — men det går inte i en handvändning. Försök att dra in Finland i rådsmötets viktigaste förhandlingar skulle endast ytterligare komplicera arbetet. Målet är nu till en början att skapa ett nordiskt triangelavtal, en förstärkning av de tre nordiska huvudlinjerna exportindustrier. Det betyder också att nyinvesteringspolitiken, där regeringarna har större inflytande, rycker i förgrunden. Där är mycket att uträtta. Med en förnuftig arbetsfördelning som även tar sikte på vetenskaplig försöksverksamhet och högskoleinstitutioner, främst på atomområdet, skulle de nordiska staterna kunna hävda sig långt bättre än nu. Ingenting vore naturligare än att rådsmötet med kännedom om planerna att utbygga universitet och fackhögskolor på olika håll riktade uppmärksamheten på dessa sällsynt viktiga framtidsproblem.

Tvångsandakterna

De obligatoriska morgonböjnerna är ett inslag i våra skolor som bryter mot religionsfrihetens princip och likaledes mot den ofta framhävda grundsatsen att undervisningen i kristendom inte skall vara dogmatisk och konfessionell. En egendomligare är det att tvångsandakterna finns kvar även vid folkskoleseminarierna; för närvarande är seminarieelevera skyldiga att deltaga i två morgonandakter varje vecka. Ett antal lärare vid seminariet i Luleå gjorde för nära två år sedan (5 februari 1954) en hän-

LO:s andre ordförande Einar Norrman

har nu dragit konsekvenserna av det klara misstroendevotum som landssekreteriatet i våras uttalade mot hans stöd åt vad sekreteriatet ansåg vara "led i en förtäckt kommunistisk propaganda". Därmed avsågs främst hr Norrmans underteckнande av den beryktade Wienappellen, men också hans villighet att fungera som hedersordförande i den svenska kommitén för den s. k. ungdomsfestivalen i Warszawa. Det kan antas att hr Norrmans förvägande hälsa även bidragit till hans avgång.

Formellt är det fråga om ett frivilligt tillbakaträdande, men något tvivel lär knappast råda om att man från LO:s sida gjort klart för hr Norrman att hans situation var ohållbar; LO har vägrat att instämma i Morgon-Tidningens tanklösa resonemang i våras, då det hette att "Einar Norrman och andra får svara för sig själva" när de skriver under ett aktstycke som Wienappellen. Det skall inte förnekas att hr Norrman på vissa punkter gjort en bra insats; hans positiva inställning till kommunismen och även i andra sammanhang dokumenterade politiska ondömesslöshet gjorde honom uppenbart olämplig för en ledande befattning inom en demokratisk arbetarrörelse.

Hr Ohlin har klart tagit avstånd

från den negativa inställning som högerledaren Hjalmarson visat till förslaget om en allmän pensionsförsäkring. Men det finns ingen anledning att komma med orimliga krav genom att införa hasmödrar utan inkomst i diskussionen. Frågan om folkpensionärernas standard behöver heller inte ha något samband med förslagen som siktar till att låta de aktiva genom egna avgifter trygga sin ålderdomsförsörjning. Utjämningen har en reservant inom kommitén avstyrkt den allmänna försäkringen med en hänvisning till att folkpensionen i stället successivt kan förstärkas och sedan påbyggas med privata försäkringsavtal — det är naturligtvis ett alternativ, men det kan inte vara någon lämplig metod att kombinera denna linje med en allmän pensionsförsäkring, där förmånerna är synnerligen små. Gemonför man en försäkring som ger 20 procent av den genomsnittliga arbetsinkomsten i pension, betyder det förmodligen att många inte får mer än 15 procent av slutlönen — i så fall är det nog lika bra att följa traditionen och inte laborera med en allmän försäkring, som ändå skapar en rad besvärliga problem för samhället. Skall en generell försäkring bli av verklig betydelse, bör man inte gå under de förmåner som det Åkessonska förslaget upptar; snarare kan det vara motiverat att något höja dessa.

PRESSGRANNAR

Den väsentliga nyheten i skolstyrelseutredningens betänkande för de högre skolornas del är förslaget om mellaninstanser. Huvudmotiven ringas för dessas inrättande är behovet av samordning och planering, i första hand för den obligatoriska skolan. Därjämte kommer mellaninstansen att få ett omfattande administrativt arbete.

De skäl för stora mellaninstanser som utredningen anför verkar övertygande, tycker Lärarverksklarrans riksförbunds tidskrift, Tidning för Sveriges Lärarverk. Länet är säkert det minsta område som kan komma i fråga om planeringen av skolväsendet och fastheten i det administrativa förfarandet skall bli tillfredsställande. Ur lärarverkens synpunkt hade det snarast varit önskvärt med ännu större länsliga regioner, men om praktigheten att skapa nya områden utan förbindelse med redan existerande administrativa organ är alltför stora, torde man bli nödsakad att acceptera länen.

Genomförandet av enhetsskolan kommer att innebära krav på betydligt större områden för högstadiets del än vad enskilda kommuner i de flesta fall utgör. Enligt LU:s uppfattning är nämligen ett befolkningsunderlag på 5,000 invånare ingalunda tillräckligt för ett fullgott högstadium. Och så många invånare eller fler har endast något mer än 900, eller omkring en tredjedel, av landets samtliga kommuner. Detta leder fram till en nödvändig interkommunal samverkan beträffande vissa skolstadier och skoltyper i en hittills okänd omfattning. Bl. a. för en sådan planering synes ett regionalt organ avsedd ett vitet, icke alltför litet geografiskt område behövligt.

Utredningens majoritet har stannat för att länet är det lämpligaste instansområdet och kallar också de nya mellaninstanserna för länsskolnämnder.

Endast två ledamöter inom utredningen förordar ett alternativ med 45 instanser, närmast ett slags reduktion av de nuvarande folkskolinspektionsområdena.

Det mest anmärkningsvärda i utredningens förslag angående tjänstetillsättning är att även skolledarna skall tillsättas av skolstyrelsen:

Det är dock här som den allvarligaste kritiken mot skolstyrelsernas förmåga att höja sig till saklighet och objektivitet satt in och det hade varit rimligt om utredningen föreslagit en tillsättning genom neutral myndighet. Saklighet skulle säkert ha vunnit på om exempelvis skolöverstyrelsen fått det direkta ansvaret för tillsättningen av dessa för framtidens skola utomordentligt viktiga befattningshavare.

Utvalet skulle bli säkrare om en högre instans — skolöverstyrelsen — här fick avgörandet. Skolledarnas ställning skulle därigenom stärkas gentemot för mycket av bygdepolitiskt inflytande.

Även om man icke alltför hårt vill pressa varje sats i Dagbergs intervjuutlåtande med Heyerdahl, märker man dock att sådana yttranden lagts i hans mun som han icke vill stå för, och som enkelligen också kan vicka viss undran om Sellings psykiska hälsa. Svenska Morgonbladet (fp) konstaterar detta efter en utförlig genomgång av dr Dagbergs intervjuutlåtande och dr Heyerdahls egen version av vad han sagt:

Ett sådant är exempelvis slutraderna: "Nu tycks han anse att han kämpar mot en övermakt." Ett sådant yttrande kunde ju tyda som tecken på ett sinne ur balans, en överhettad hjärna. Nur man äter tar del av Heyerdahls eget yttrande, återfinns ingenting märkvärdigt i motsvarande passus. Heyerdahls eget uttalande har konsekvent utgått ifrån att man här har att göra med en högstående person, både som vetenskapsman och människa. Heyerdahl ville gynnarligen med sitt uttalande som läkman ge sin vän en oförbehållsam "friskförklaring". Och även om det är en konst att rätt intervjua, tycker man dock att själva syftet icke borde av Dagberg ha misstolkats. Det finns i Heyerdahls uppfattning inga tvivel, ingo frågetecken, ingo ovissa punkter. Det borde rimligen ej heller ha funnits några dylika i Dagbergs intervjuutlåtande.

Det icke minst anmärkningsvärda i detta sammanhang är, tillägger tidningen, att även andra av Dagberg intervjuade personer har varit utsatta för misstolkt att ha blivit missförstådda vid sina intervjuuttalanden och bestämt resegrat däremot inför medicinalstyrelsen:

Man kan i detta sammanhang hänvisa till professor Du Rietz och dr Wersäns inlagor.

En annan anmärkningsvärd omständighet är att dr Dagberg för Heyerdahl antytt att Selling skulle friskförklaras. För Dagens Nyheters chefredaktör uttryckte hr Dagberg hur osäker han kände sig: enligt docent Brück skulle Dagberg ha sagt att Vetenskapsakademins avstängningsbeslut var motiverat. Dr Dagberg har uppenbarligen dels förskjutit flera personers vittnesmål i för professor Selling oförmänlig riktning, dels ej dragit sig för att under undersökningens gång med andra diskutera sin undersökning.

Vem blir talman i första kammaren? frågar Göteborgs-Posten (fp) och ger själv ett mycket bestämt svar:

Det har — åtminstone inom folkpartiet — betraktats som självklart att gruppledaren i första kammaren, rektor Sven Ohlon skulle få efterträda Johan Nilsson som talman. Han har speciella förutsättningar för uppgiften, behärskar det formella och är väl inne i det riksdagspolitiska arbetet samt har intresse för människor och kan pigga upp samvaron med små skalbeter.

En anmärkning kan dock riktas mot hr Ohlon, tillägger Svenska Dagbladet (fp): Han är i äldsta laget. När hans mandattid utlöper 1958

Modern kontorsteknik i koncentrerad form ger Er
HANSA-skåpet
— universalmöbeln för "det lilla kontoret"
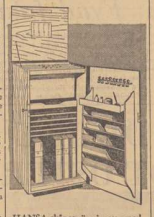
HANSA-skåpet är inrett med hängmappar, brevkorg, blankettbackar, snedställ, pennfack, stämpelhållare m. m. På ett minimum av utrymme har Ni allt material samlat, överskådligt och lätåtkomligt.
Finns även i väggmodell med skrivbläff.
Pris 175—300:—
Begär prospekt och prislista!
HANSA - SYSTEM
Strömsund Tel. 720

20 ÅR
20 OKTOBER 1955
WILHELM-BOLAGEN

Vår försäljarkår måste utökas Framgången med Olivetti nödvändiggör ökning av utvidgning av vår försäljningsorganisation. Ragnar Berg AB söker därför branschkunniga föreläsare för Divisumma 14 (se annonsen intill), Elektrosumma Duplex (rörlösa snabbaste additionsmaskin — dubbla räkneverk) och Mercina helautomatiska bokföringsmaskin. Vid personligt besök v.g. efterfråga kapten Wennergren.

Uranbrytning i södra Närke

Undersökningar pågår för närvarande av uranmalmsfyndigheter på Skyllbergs bruks marker i södra Närke, där Stora Kopparbergs Bergslags-AB konstaterat förekomsten av uran i den järnmalm för vilken man redan för några år sedan gjorde ansökningar. Ansökan om koncession har ingivits för bearbetning av fyndigheterna. Området som berörs i koncessionsansökningen är 96 hektar stort och gäller ers innehavare om vardera 16 hektar.

Ankefru dödades Såg ej godståg

75-åriga änkefru Emma Barwich, tyrk medborgare, men sedan två år bosatt hos en son på Lidingö, **dödades vid 18-tiden på måndagskvällen av ett godståg vid Bodals station på södra Lidingö. Den gamla tycks inte ha uppfattat tåget.**

Detta signalerade upprepade gånger, men hon fortsatte ändå sin väg ut över spåren och påkörningen var oundviklig. Hon fördes till sjukhus, men var vid framkomsten dit redan död.

Avled 7 månader efter olycka. En trafikolycka inträffade den 16 mars i Falun, varvid en överkörare, handelsresanden Nils Boman, född 1910, skadades. Av skadorna avled han på Södersjukhuset i Stockholm. Boman nödgades bromsa in sin bil bakom några framförvarande bilar, vilka stannat på grund av att ett par barn tappat ett paket i körbanan. Vid inbromningen skaddade Bomans

är han 70 år gammal och torde då falla för åldersstrecket.

Härtill kan nämnas att därest hr Bergvall önskar erhålla posten, hans namn bör betraktas som självskrivet.

Helautomatiska Sverigefabriker finns om 10 år

Vita rockar kommer att ersätta blåställen i framtidens helautomatiserade fabriker, som börjat ta form i USA och om ett 10-tal år kan väntas bli introducerade i Sverige. Professor H. Hallendorff vid Tekniska högskolan kom på måndagskvällen till Göteborg med "Stockholm" efter att ha besökt den stora verktygsmaskinutställningen i Chicago. Han framhåller att särskilt den svenska kullagerindustrin torde ha goda förutsättningar för automatisering.

I Amerika har särskilt flygets och flottans behov drivit fram helautomatisering av industrier. Hittills främst inom den kemiska framstallningen, berättar professor Hallendorff. Man arbetar nu på att försöka förenkla automatiseringsförfarandet så att det låter sig användas även i fredstid.

Inom den mekaniska industrin har helautomatiseringen ännu inte kunnat tillämpas i någon större utsträckning. Inom ett 10-tal år kan man dock beräkna att få se helautomatiserade industrier i Sverige. I första hand torde kullagerindustrin lämpa sig för dessa arbetsbesparande metoder.

H. Hallendorff

---

bil på en infart på gatan och hamnade mot ett träd varvid Boman kom i kläm. Närmast stående åkare och två barn, mor och två bröder. Den bortgångne var en av Röds korsets ledande män i Örebro. (DN, Örebro.)

Dödad av bil. 50-årige Ernst Claesson från Floby blev sent på söndagskvällen påkörd av en bil på landsvägen mellan Eksjö och Trenäs. Han skadades så svårt att han omedelbart avled. (TT, Ekssjö.)

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 10 00
för riksanstal 22 40 20
Telegramadress: Dagstidningen Postgiro-Filial (för annonser) nummer A 1917 (för prenumerationer)
Chefredaktör: Herbert Tingsten (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Kälberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Ivan Hedenius
Dagens Nyheters Aktiebolags Verkst. direktör: Helge Hallhorn
PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stäms Övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:75 6:25
Kvartal ..... kr. 19:75 18:25
Halvår ..... kr. 39:— 36:—
ANNONSPRISLISTA daterad 1/1 1955 tillhandahålles på begäran.
Från slarten nr 30587
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1955

VICEPRESIDENTEN NIXON har på president Eisenhowers begäran inställt sin planerade resa till Främre Orienten nästa månad.

HYLLOR
praktiska konstruktioner för kontor bibliotek arkiv laboratorier butiker privatlivet.

Sparrings
Försäljningsavd.
Karlavägen 89 — Stockholm O.
Tel. 67 56 50 — 67 76 75 — 67 76 61

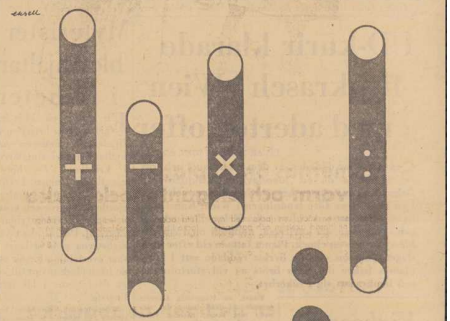
Alla 4 räknesätten på remsan
och aldrig några svårigheter med decimalkommat
Divisumma 14 är den första räknemaskinen i världen som räknar alla 4 räknesätten på remsan. Den gör rekt på sak utan hjälpsiffror och krångliga omvägar. Förenklad multiplikation, helautomatisk division och kreditsaldo är tre av dess fördelar. Vid division och multiplikation uppstår det aldrig trekan om decimalkommats placering. Divisumma är också snabb, tämskt och tillförlitlig. Överlägsen konstruktion och kvalitet har gjort den till en succé världen runt — till och med i räknemaskinernas hemland, USA, där konkurrensen är benhård och outsiders i regel har mycket liten chans.
Divisumma 14
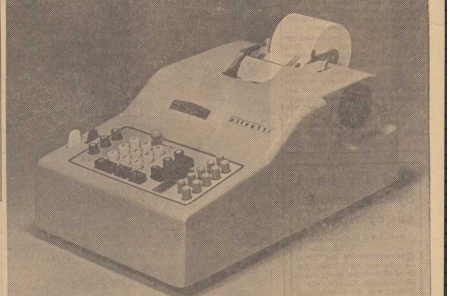
olivetti
Ragnar Berg AKTIEBOLAG
RATIONELLA HJÄLPMEDEL FÖR MODERNA KONTOR. Stockholm Kungsgatan 13, Telefon 23 84 35. Göteborg: Ö. Hamngatan 24, Telefon 17 09 55. Malmö: Kalendegatan 18, Telefon 82 76 55. Kontor och representanter över hela landet.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.